

100 år i 2013

Møte med Ingrid Løberg. Glimt fra Strinda i 1913.

Av Randi Tvette Vik

I år kan vi feire 100-års jubileum for allmenn stemmerett for kvinner i Norge over 21 år – dette ble vedtatt av Stortinget 11. juni i 1913. Retten til å stemme ved kommunevalg, derimot, fikk kvinnene tre år før, i 1910, og i oktober 1913 var det kommunevalg i Strinda. Det var forskjellige dager i de tre sognene: 13. oktober i Bratsberg, dagen etter i Byåsen og 15. oktober i Lade sogn. To dager etter valgene var det ”ekstremvær” på Strinden, kan vi lese i avisene – det kom 43,2 mm nedbør på ett døgn, Baklidammen er nå helt fylt, og Theisendammen vil bli fylt i løpet av de nærmeste dagene, leser vi. Det hadde nemlig vært fare for vannmangel.

På Nidarvoll helsehus har vi møtt en verdig og flott representant for kvinner som ble født i Strinda i 1913. Det er **Ingrid Løberg**, født 27. oktober, 12 dager etter siste valgdag. Hun har nettopp forhåndsstemt når vi møter henne, og stemt har hun gjort ved hvert eneste valg siden hun ble 21 år. Den dagen hun ble født, mandag 27. oktober, var dagen før Tordenskjolds fødselsdag, og den dagen skulle markeres i stor stil: Alle offentlige bygninger skulle flagge, og alle private ble også bedt om å følge eksemplet. Vi kan lese at på Teatret

hadde det siden premieren 17. oktober vært utsolgte hus på ”Tordenskjold” – et storstilt heldrama med tekst av Jacob B. Bull og musikk av Johan Halvorsen. På festforestillingen på selve fødselsdagen, den 28., ønsket Teatret at publikum skulle møte i festdrakt.

Ingrid Løberg er en ekte strinding, oppvokst på **Åsheim**, gården som ligger mellom Høiset og Granåsen. Da hun vokste opp, var Åsheim en flott gård omgitt av rike jordbruksområder – i dag

Ingrid Løberg i 2012. Foto: Roar Stokholm.

Åse Marie Moxnes og Ole Skjønberg. Forlovelsesbilde ca. 1910.

ser vi den nesten ikke pga. blokk- og rekkehusbebyggelse i Wilhelm K. Størens veg og Håkon Odd Christiansens veg. Alt er forandret: Det er leiligheter i hovedlåna, låvene er revet - og den lille "bårstua" hvor familien bl.a. hadde klesrulle, er flyttet og totalrenovert.

Faren, Ole Skjønberg, (1884-1955) var yrkesmilitær og arbeidet på Forsyningsnemnda i Trondheim. Han var på denne måten en moderne gårdbruker med gården på si, og de hadde én fast dreng. Skjønberg var framsynt, og ca. 1930 kjøpte han radio – som den første i Strinda, forteller familien. Mora, Åse Marie (1889 – 1963), hadde svært lange arbeidsdager med stor familie. 8 barn vokste opp på Åsheim, og Ingrid husker at hun måtte vaske bleiene til småsøsknene fra hun var 6 år gammel. Den gang var det 10 dager i seng etter en fødsel - som foregikk hjemme - og da hadde de hushjelp, forteller Ingrid. Hun måtte f. eks.

Søsken på Åsheim. Fra venstre: Magnhild, Ottar, Ingrid, Rolf, Åse og Erling.

gå med brød m.m. før jul til familier som hadde det vanskelig – hennes mor makttet også å tenke på andre i nærområdet.

Ingrid begynte på Åsvang skole i 1920 – det var 5 år etter at **oldefaren hennes, Jacob Moxnes** (1841-1924) hadde sluttet som bestyrer/førstelærer der etter å ha vært ansatt ved skolen i 34 år. Han var den første faste lærer på Åsvang da skolen ble tatt i bruk i 1881. Han kom til Strinda allerede i 1864, og var først lærer på Bones og Flaten skoler - og fra 1866 ved den nybygde Solbakken skole - før han kom til Åsvang. I 1915 hadde det vært stor avskjedsfest for Moxnes på skolen. Han var en avholdt lærer og markant skikkelse i Strinda, og han var æresmedlem i Strinda lærerlag. Videre var han aktivt med i arbeidet for å få bygd kirke på Strinda (den ble innviet i 1900). Han og kona Petrine (1838-1906) hadde 8 barn og 2 fosterbarn, og den store familien bodde i 2. etasje i "Gammelskolen" (som fremdeles står).

Lærer Jacob Moxnes med familie har en rast på Ramstadhaugen. Midt i bildet ser vi gården Åsheim. Det kvite huset ved veien var eiendommen Granmo og tilhørte fra 1930 familien Hollund. Det er i dag ombygd og "snudd". I bakgrunnen skimter vi Angelltrøa (til venstre) og Reitgjerdet (til høyre). Eiendommene i forgrunnen er Solheim til venstre og Bergly til høyre. På 1950-tallet var Arthur Andersen eier av Solheim og Konrad Sørås eier av Bergly.

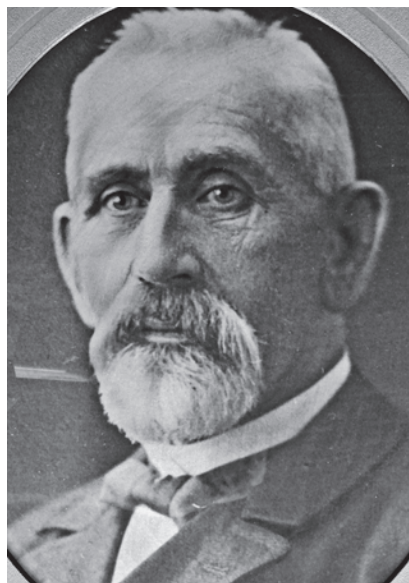
Åsheim gård ca. 1950. I følge Norges bebyggelse ble 3 bygninger oppført i 1863 - hovedbygning, låve - og fjøs og stall. Bygningen med fjøs og stall fikk et påbygg ca. 1930 mot sør. Det er litt høyere enn den gamle delen. Det lille huset til venstre var gårdens "bårstua". Det hadde i 1. etasje 2 rom og trapp til 2. etasje. Inngangsdøra gikk rett inn til rommet hvor klesrulla sto. Det andre rommet brukte Ole Skjønberg til verksted for skoreparasjoner. "Bårstua" er blitt flyttet og er nå totalrenovert.

Åsvang skoles nybygg i 1927.

Godt var det at de hadde "skolejord", og noen melkekyr, griser og høner. Familien Moxnes sin leilighet på Åsvang var «stoppested» for tidligere venner fra Jonsvatnet som var på bytur, og Petrine ble kalt «mor på skolen».

Rasmus Hegdal var bestyrer i 1920 da Ingrid begynte på skolen, og hun husker at han hver morgen ringte med "bjella", ei handklokke som var blitt innkjøpt i 1910. Ved siden av bestyrerleiligheten i 2. etasje i «Gammelskolen» var det en liten leilighet for ei lærerinne. Der bodde Lovise Bakk, som ble Ingrids lærer. Lovise Bakk var til og med invitert i Ingrids konfirmasjon i 1928 - da var prost Tycho Castberg sogneprest i Strinda (Moholt) kirke. Ingrid trivdes veldig godt på skolen. Spesielt likte hun husstell – det foregikk på Strindheim skole, og da var det å gå. Hun minnes at de på hjemvegen fikk sitte på med Strindabøndene som kjørte med hest opp Brøsetvegen – vel å merke hvis bøndene fikk smake litt av det de hadde laget som de hadde med seg hjem. Det siste året Ingrid gikk på Åsvang, (1927), fikk

Jacob Moxnes (1841-1924). Åsvang skoles første faste lærer. Født i Leksvik. Eksamen fra Klæbu seminar i 1860. Lærer i Vevelstad i Nordland før han kom til Strinda i 1864.

«Mor på skolen» - Petrine Moxnes, f. Høyholm (1838-1906). Født i Vevelstad. Gift 1864 med Jacob Moxnes.

Øverst: Skolebilde ca. 1925. Ingrid er nr. 4 i første rekke fra venstre.

Nederst: Konfirmantene i Strinda (Moholt) kirke i 1927 med prost Tycho Castberg. Ingrid sitter som nr. 3 i andre rekke fra venstre.

Ingrid og Håkon Løberg med barna Harald (bak-erst), Astrid og Olav i 1951.

skolen et nytt bygg med fire klasserom, lærerrom og sløydsal.

Da Ingrid var 18 år, flyttet hun til byen på hybel. Hun arbeidet på kjøkkenet på Britannia, og senere på Kaffistova Gildevangen (hotell Bondeheimen). Gjennom Strinda bygdeungdomslag (se *Årbok for Strinda historielag 2002*, s. 43) møtte hun ingeniør Håkon Løberg (1901-64), sønn på Hoeggen gård, og de giftet seg i 1939, og fikk 3 barn. Etter noen år på Østlandet kom de tilbake til Trondheim i 1946 og tok over huset på Hoeggen, som Håkons bror, Nils, hadde bygd.

Ingrid ble enke 51 år gammel, og etter et par år begynte hun som kokk på Revmatismehuset hvor hun senere ble kjøkkensjef. Hun har alltid hatt god helse, gått turer i skog og mark, og hun syklet på arbeid hvis været tillot det til

hun ble pensjonist. Hun hadde med seg oppveksten på Åsheim gård som arv og har hatt en stor og innholdsrik kjøkkenhage. Hun har i alle år representert generasjonen som så husmoryrket som et kall - hun har hegnet om hus og heim. Dette står det stor respekt av. Impone- rende er det at hun kokte rømmegrøt til beboerne i Klæbuveien 100, Nasjonalforeningen for folkehelsens eldrester, hver 14. dag til hun var 84 år. Hun har vært aktiv i kirkeringen i Tempe kirke, og helt til synet ble svekket da hun var ca. 90 år, leste hun mye. Hun bodde i eget hus til 2011 – bare de siste 6 årene før hun flyttet til Nidarvoll helsehus, har hun hatt litt hjelp i huset. Stor glede har det vært å ha dattera Astrid i nabohuset som alltid har vært behjelpelig, og 7 barnebarn og 10 oldebarn er det blitt etter hvert.

Nytt kommunehus i 1913.

Strinda kommune kjøpte i 1913 eiendommen "Kveldheim" (Holtermanns v. 1) til kommunehus for kr. 38 000. Fram til da hadde kommunen leid lokaler hos Strindens sparebank i Dronningens gt. 6.

I Dagsposten 5. oktober leser vi:

«Strindens nye Kommunelokale. Vanskelighetene melder sig.

Strindens nye Kommunelokale «Kveldheim» ligger som bekjendt i Nærheten af Tempe. For Herredsstyrets medlemmer fra Ranheim, Byaasen, Lade og Jonsvandet ligger Lokalet meget uhen-sigtsmessig til.

Ofte varer Møderne til langt over Middag og naar man saa ved at der ikke findes nogen Restauration i Nærheden saa de vise Fædre kan faa tilfredsstille sin Hunger eller stille sin tørst ved et Glas Landsøl – ja for noget andet og stærkere Fludium har vist ikke et Medlem af Strindens Herredsstyre Lov at drikke – saa vil enhver kunne skjønne at det ikke er med nogen udpræget Sympati herredsstyremedlemmerne omfatter det nye lokale.

Og dette kom ogsaa igaa stærkt frem af flere Representanter, som høit og tydelig erklærte at der var megen misnøie med det nye Lokale.

Dr. Sand vilde ha den usunde luft bort fra Lokalet. Han mente det maatte kunde arrangeres med Træklyrer i eller i Nærheden af Gulvet. Fjermstad udtalte at Herredsstyret ikke burde ta noget Hensyn til Dr. Sand. «La bare den usunde Luft være i Lokalet, jo snarere blir vi nødsaget af flytte», sa Hr. Fjermstad. Dr. Solberg var ogsaa enig i at det var upraktisk at placere de forskjellige Kontorer saa langt fra Centrum. Assessor Hazeland var den eneste som med Fynd og Klem talte mod de fremkastede Tanker om Flytting. Assessoren mente at man fik finde sig i det man nu har.

Debatten igaa var vistnok bare en Forpostfægtning. Den kommer nok igjen. Forresten talte Re-præsentantene om det nye Lokale som om de var vis paa at Lykkens Gudinde ved kommende Valg vilde sikre dem plads. Men Lykkens Gudinde er, især ved Kommunevalg, meget lunefuld, det uheldige kan derfor hænde at Lokalet vil passe udmærket for det kommende Herredsstyret”.

Dette varte til 1917. Da kjøpte kommunen Kjøpmanngt. 24, og i 1938 ogsaa Kjøpmannsgt. 26.

Oktober 1913

Det kan være interessant å se litt på hva som rørte seg i Strinda i oktober 1913. **Kommunevalget** var kanskje det viktigste, og Trondhjems Adresseavis og Dagsposten skriver mye om dette:

De tre partiene som skulle kjempe om å få makt i Herredsstyret de neste tre år, var Høire og frisindede Venstre (Samlingspartiet), Venstre (Det konsoliderte venstre) og Arbeiderpartiet. I tillegg var det upolitiske lister - Øvre Bratsberg liste og Nedre Bratsberg liste i Brats-

berg sogn og Den upolitiske (Gaardbruger og Fastlønnes) liste i Lade sogn. ”Socialistene forbereder et stormløp på Strinden denne gang.....men stormløpet kan slaaes tilbake med glans hvis vore meningsfeller møter mandjevnt frem ved valgurnerne”, skriver Trondhjems Adresseavis 2. oktober. Det var egne valglistor for hvert sogn - Lade, Bratsberg og Byåsen sogn. Lade sogn besto av kretsene Ranheim, Åsvang (med Solbakken), Strindheim og Nidarvold. Stemmelokalene var som nå på skolene, bortsett fra Nidarvold - der var

Trondhjems Korset-Fabrik
 Kongens Gt. 10 (Bokh. Brune Gaard)
aapnes imorgen Lørdag.
 Ca. 200 forskjellige Façoner av de bedste Merker. Alle Høider, alle Størrelser saa enhver Dame vil finde et passende Korset.
Forskjellige Korsetspecialiteter.
 Specielle Façoner for korpulente Damer.
 Reform-Antikorsetter for Damer og Børn.
 — Alt Tilbehør til Korsetter —
 Korsetvask og Reparationer udføres. — Bestillinger efter Maal. (Utenbys Ordre mot Efterkrav).
 Opgiv Taillemaal utenpaa Kjolen.
 — Omhyggelig Betjening. —
P. BRÆND & CO.

Fremtidspost!!!
 7 respektable damer ønsker en høitlæser (gjerne 2) til sine symøter. Posten blir ikke anstrengende, da der ogsaa bydes paa musikalsk unerholdning. — Billet med oplysninger mrk. >Mye moro< indl. i eksp. inden 27 okt.

Den bedste
 alkoholfrie Drik er vort ægte amerikanske **Ingefærøl.**
 Nerve- & mavestyrkende.
Spørck & Co. A/S

ANDREAS MOE
 Meddelelse no. 35

Det har altid været vanskelig at skaffe en spyttebakke, som har kunnet tilfredsstille det strenge fordringer, man nu sætter til renslighet og hygiene — især i lægers kontorer og i sykehusenes forskjellige værelser og rum.

Vi har netop faat hjem den patenterte spyttebakke «Omega», som vi sikkert tror vil vinde alle lægers bifald. Vi har den utstillet i avdelingen for kjøkkenutstyr, hvor alle interesserte kan se den demonstreret.

Naar man skal anvende denne spyttebakke, trær man med føten paa den fremspringende plate og fører derved det forniklede, runde laag tilside. Under dette nikkellaag er anbragt en hvitglaseret fayencekop. Denne tar man ut med et haandtak av staaltraad for at vaske koppen helt ren.

Fordelene ved denne spyttebakke er, at den altid forblir lukket og tildrekket, saa bakterier ikke spredes omkring, dernæst at den ikke er uappetilig at se til, og saa at man paa en let maate kan gjøre den helt ren.

Alle priser er faste. *Enhver bestilling ekspederes hurtigst.*

Den patenterte spyttebakke „Omega“.

Man tar ut den hvitglaserede fayencekop ved at anbringe under kanten et støtve av staaltraad.

Pris, komplet, kr. 8,50.

Damer!
 De meget efterspurte
Engelske Regnkapper
 er atter ankommet.
 Nyeste Façon og Mønster.
 Gode Kapper, syd og limet,
 fra Kr. 9.00 til 24.00.
H. Klein,
 Telef. 70. **Bakke Bro.** Telef. 70.
 1ste og 2den Etage.

Skofabriken „Nidaros“

antallet *Skofabriken* skotoi der overalt er anerkjendt som det bedste.

Flere nyheter i saavel dame- som herreskotoi til meget rimelige priser.

Complet lager i saavel eget som hjemført skotoi.

Reparasjoner udføres pent!

Utsalg: Dronningens gate 20

Husmødre!
 Margarinfabriken Arilds nye EXPORT smager som Sætersmør.
Arilds bekjendte „NIDAROS“ og „FAVORIT“ erstatter det fineste Meierismør.

Annonser i Trondhjems Adresseavis og Dagsposten i oktober 1913 for damene - og herrerne.

stemmelokalet "Kveldheim" - og lokalene var åpne fra kl. 10 til kl.16.

Det viste seg å være lav valgdeltakelse: I Lade sogn stemte 806 av 2150 stemmeberettigede. Samlingspartiet fikk 275 stemmer (6 repr.), Arbeiderpartiet: 338 (7 repr.), Venstre: 122 (2 repr.), Den upolitiske liste: 71 stemmer (1 repr.). Det var til sammen 24 representanter i herredsstyret. Bratsberg sogn og Byåsen sogn hadde 4 representanter hver. I Bratsberg stemte 71 av 170 stemmeberettigede, og Øvre Bratsberg liste fikk 3 representanter og Nedre Bratsberg liste 1 representant. I Byåsen fikk Samlingspartiet 2, Arbeiderpartiet 1 og Venstre 1 representant.

Ordføreren i de 3 årene før kommunervalget i 1913 hadde vært H.Wingaard Finne på Tungen gård (se *Årbok for Strinda historielag 2007*, s. 52). Det nye Herredsstyret møttes 20. desember for å foreta valg av formannsskap (6 personer), ordfører og viseordfører. I formannskapet skulle det være 4 personer fra Lade sogn, 1 fra Bratsberg og 1 fra Byåsen. Representantene stemte bare på personene fra sitt sogn. Ordføreren ble valgt blant medlemmene i formannskapet, og ny ordfører ble kaptein Bonsach Lund, Samlingspartiet, fra Lade sogn. Viseordfører ble gårdbruker E. A. Breck fra Byåsen.

En gang i måneden var det møte i **Strindens Herredsstyre**, og 4. oktober var det møte i "Kveldheim".

Ulike saker ble behandlet på dette møtet: Stensetting med påfølgende pukklegning på veien fra Nardo til den nye Klæbuveien og anbud på vedlikehold på noen kommunale veier, bl.a. veien fra Reitgjerdet til Steinan. Videre var en av sakene lærerlønninger i Strinden. Grunnlønn for lærere og lærerinner i storskolen pr. uke ble økt fra 26 til 30 kr, og for lærere og lærerinner i småskolen ble det vedtatt en økning fra 20 til 24 kr pr uke. I tillegg fikk lærere som ikke hadde lærerbolig, et tillegg på 300 kr pr år, og lærerinner 150 kr pr år.

16. oktober var det **innvielsesfest for Hotell Trønderheimen** (på hjørnet av Prinsens gate og Kongens gate) med ca. 100 gjester. Dette skulle bli et viktig møtested for bønder når de kom til byen, sikkert også for Strindabøndene. Her var det plass til 50 overnattingsgjester, og i Kaffistova i 2. etasje kunne det være 80 gjester.

Det ser ut som om Trønderheimen ble flittig brukt fra første stund: 31. oktober kl 6 var det **møte i Strindens landbrugsforening** på hotellet. På programmet sto foredrag av gårdbruker Moxness på Bromstad om «Landmandsforbundets landsmøde», som skulle arrangeres ikke lenge etterpå - og etter det ble torvhandelen tatt opp. Det var adgang kun for medlemmer.

I oktober var det ikke bare "Tordenskjoldforestillingene" på Teatret Strindabyggene kunne forlyste seg med

Noen udvalgte Torvpriser i Trondhjem den 13de oktober 1913.

Bondesmør	Kr. 2.00-2.15 pr. Kg
Hvid Koost	Kr. 0.28-0.30 pr. Kg
Hvid Gjedost	Kr. 0.95-1.05 pr. Kg
Faarekjød	Kr. 0.75-0.85 pr. Kg
Kalvekjød	Kr. 0.50-0.60 pr. Kg
Æg	Kr. 0.95-1.00 pr. Tlt.
Birkeved	Kr. 18.00-19.00 pr. Fvn.
Granved	Kr. 16.00-17.00 pr. Fvn.
Faareskind	Kr. 1.30-1.75 pr. Stk.
Kalveskind	Kr. 3.50-4.00 pr. Stk.
Maar	Kr. 40.00-50.00 pr. Stk
Røskat (Hermelin)	Kr. 2.00-3.50-5.00 pr. Stk.
Ryper	Kr. 0.45-0.55 pr. Stk.
Tiur	Kr. 1.80-2.00 pr. Stk.

i byen: Ernst Rolf besøkte Trondhjem og inviterte til flere viseaftener i Håndverkerforeningen og Arbeiderforeningen. På Kinografen i Prinsens gate kunne en bl.a. se "Meksikansk elskov" og "Sandsigersken", og i Arbeiderforeningen var det "Teatermarked" med innholdsrikt program. Symfoniorkestret hadde storfint besøk av den australske pianisten Percy Grainger med billettpriser kr. 2 og kr. 1.50.

100 år er gått siden Ingrid ble født i 1913. Hun sa etter valgdagen 9. september i høst at hun var fornøyd med valget. - Nå i oktober har vi på ny fått kvinnelig statsminister og kvinnelig finansminister, og det er like mange kvinner som menn i regjeringen.

I Trondhjem engasjerte **Thora Storm** (1845-1935) seg sterkt i arbeidet for at kvinner skulle få allmenn stemmerett. Den 2. oktober i 1913 innkaller hun, som formann i "*Trondhjems led av*

Landskvindestemmeretsforeningen" (L.K.S.F.), til generalforsamling dagen etter i Hjemmenes Vel (i Olav Trygvasons gate). Det skal avgjøres om foreningen fremdeles skal fortsette. «Især i den sidste tid, efterat vi har faat vor fulde stemmeret, synes mange at foreningens videre bestaaen er overflødig. For aa faa en afgjørelse er det nødvendig at generalforsamlingen blir fuldtallig besøkt», skriver hun i Trondhjems Adresseavis. Det gir perspektiv å tenke på at fra 1. august 2009 er Adolf Øiens skole og Gerhard Schønings skole slått sammen til Thora Storm videregående skole!

Kilder

Dagsposten og Trondhjems Adresseavis i oktober 1913.

Herredsstyremøtene i 1913: Sakliste og referat.

Tormod Tvette: Nyskolen 1881 er blitt Gammel-skolen 1981. *Åsvang skole, jubileumsskrift utgitt ved 100-årsfeiringen.*

Ingvar Lånke: Trekk fra Åsvang skoles historie. *Årbok for Strinda historielag 2004.*

Else Hole Aares, f. Moxnes: Bestefar Jacob Hansen Moxnes og Petrine Nilsdatter Høyholm.

Takk til Astrid Stokholm for informasjon og samarbeid.

Bildene er utlånt av Ingrid Løberg og Astrid Stokholm.

Randi Tvette Vik, f. 1942, er lektor, oppvokst på Strinda og har selv gått på Åsvang skole.